

MILE BOGOVIĆ

MIRKO RAGUŽ, *SENJSKO PUČKO ŠKOLSTVO**

Mile Bogović
Sakralna baština
HR 51270 Senj

UDK:371(497.5 Senj)(091)
Ur.: 1994-10-18

U prilogu se daje osvrt na knjigu Mirka Raguža *Senjsko pučko školstvo*. Mirko Raguž, koristeći se relevantnom literaturom i arhivskim podacima, svojim istraživanjem dao je velik doprinos proučavanju povijesti senjskoga školstva od prvih početaka do današnjih dana.

Autor u Pregovoru s pravom naglašava nedostatak istraživanja na polju pučkog školstva, zbog čega se u radu trebalo osloniti gotovo isključivo na arhivsku građu. Zato ovaj rad ima posebnu vrijednost. Odmah u Uvodu (7.-8.) dobivamo sliku stanja: "Senjsko pučko školstvo danas djeluje u okviru jedne osnovne škole nazvane imenom Silvija Strahimira Kranjčevića... Sve druge škole na području općine, a samo ih je četiri, njezini su područni odjeli s malo učitelja i malo učenika." U prošlosti Raguž je na tom području našao 26 pučkih škola: Senj, Sv. Juraj, Jablanac, Lukovo, Donji Starigrad, Donja Klada, Prizna, Gornji Starigrad, Brisnice, Oltari, Vlaka, Bilopolje, Krasno, Vratnik, Liskovac, Crni Kal, Senjska Draga, Krivi Put, Veljun, Mrzli Dol, Alan, Podbilo, Vrataruša, Hrmotine i Dušikrava.

Autor je dao kratak sažetak prošlosti Senja i njegove okolice (9.-13.), što je veoma korisno domaćem i stranom čitatelju. Tiskarska je greška da se Senj na njemačkom zvao Zannng (Zenng). Još više je za ovu vrstu potrebno utvrditi terminologiju za vrstu škola.

---

*Mirko Raguž, *Senjsko pučko školstvo*, Školske novine, Zagreb i Ogranak Matice hrvatske Senj, Zagreb, 1994., 140 str.; prilozi 109.-133.

Dakako da je senjsko školstvo dio sveukupnoga hrvatskog školstva. Raguž tu dijeli hrvatski prostor na Civilnu Hrvatsku, Vojnu krajinu i Dalmaciju. Vjerojatno se tako dijeli u školskim udžbenicima. Čini mi se ta podjela dosta neprikladna ukoliko se opisuje školstvo do danas. (Razvojačenje je u Senju bilo prije 120 godina!).

Senjsko pučko školstvo podijeljeno je na tri dijela:

1. Od pojave do 1848.
2. Od 1848. do 1941.
3. Od 1941. do 1980.

Podjela je dobro pogođena, jer spomenuti prijelazi označuju općenite prekretnice ne samo u našem školstvu nego i u općoj povijesti.

U prvom dijelu, razumljivo je, pučko školstvo vezano je uz djelatnost Crkve, pogotovo do jozefinskih reformi. Nažalost za to područje nemamo solidnih predradnji, tako da je Raguž morao uložiti mnogo truda tražeći po arhivima. U tom smislu svaki novi podatak, makar najmanji, ima veliku važnost, a takvih je podataka Raguž dosta pronašao. Dakako da mu ostaje dosta posla - ovo je tek magistarski rad - da se praznine popune i pojedine stavke bolje obrazlože. U uvodu je spomenuo da je postojala pučka škola u Senju za vrijeme Tomislava. Ovdje bi bilo mjesto da se reče koju vrijednost ima ta tvrdnja i koliko je ona vjerodostojna. Osim arhivske građe, Raguž je upotrijebio svu potrebnu literaturu o tom predmetu. (Magdić, Tijan, Sladović, Bach, Fras, Cuvaj i dr.) Već u ovom dijelu imamo škole ne samo u Senju nego i u nekim drugim mjestima njegove okolice. Tako su zabilježene škole u Sv. Jurju, Jablancu, Krasnu i Melnicima. Kada se sredi Biskupski arhiv u Senju, moći će se još mnogo toga pronaći za pučko školstvo Senja i njegove okolice, za ovo razdoblje, a još više za sljedeće. Raguž je dobro uočio domet jozefinskih reformi i ulogu biskupa Mirka Ožegovića i na ovom području.

2. Od 1848. do 1941. Tu je pučko školstvo doživjelo svoj procvat. Izvori i literatura tu su brojniji, i Raguž se njima obilno koristi. U tom periodu javlja se novi izvor: školske spomenice. Već bi prikaz tih knjiga bio dovoljan za magistarski rad. Osim toga, Raguž je ponegdje pronašao i arhivske građe u školskim arhivima, ali veoma malo. Za ovaj period već imamo i popratni slikovni materijal, što knjizi daje novu vrijednost. Za drugi dio ovog perioda imamo 7 tablica, u kojima nam se zorno prikazuje ne samo broj škola nego i broj učenika i učitelja u svakoj pojedinoj školi. To je tehnički posao, ali traži vremena i volje. Obavljen je veliki posao, i to dobro. U ovom dijelu sustavno se prati razvoj svake pojedine škole, pa će i zbog toga svaki naobraženi mještанин

Sl. 1. Ravnateljstvo zavoda *Ožegovićanum* godine 1931.

biti zainteresiran da nabavi knjigu, jer je škola uz Crkvu izvršila najsnažniji utjecaj na razvoj pojedinih sela i naselja.

3. Zadnji dio obuhvaća vrijeme od 1941. do 1980. Uz prijašnju literaturu i izvore, dolazi tu nova, ali ovdje možemo dodati i Raguževu izravno poznavanje života mnogih škola. I tu su veliko pomagalo tablice poput onih u drugom dijelu, ali imamo i grafikone, koji pokazuju uspon i pad naših pučkih škola izvan Senja. Imamo i popis učitelja u pojedinim školama, koji ide i u period prije godine 1941.

Vrijedan prilog poznavanju školstva jesu i fotokopije važnijih dokumenata od 109. do 133 str. Šteta što ispod svakog priloga nije rečeno o čemu se radi, jer čitatelj neće moći lako odgonetnuti zašto je prilog donesen. To vrijedi pogotovo za one priloge koji su teško čitljivi. Glavni izvori (134.-137.) popisani su kronološki. To ima neku prednost, ali bi bilo još bolje da su popisani po mjestima gdje se čuvaju. U tom slučaju jasnije bismo vidjeli gdje se izvorna građa čuva i u kojem je omjeru upotrijebljena, a imali bismo i pregled stanja izvorne građe za pojedinu školu. Autor bilješke stavlja u zagrade i ostavlja ih u tekstu. Ima i to neke prednosti, ali ipak je bolje bilješke staviti ispod ili na kraju

teksta. Pogotovo ako su one dulje. Na mjestima gdje stoji "tada" ili "u to vrijeme" nije lako odgonetnuti o kojem se to vremenu točno radi.

Magistarski rad Mirka Raguža jest knjiga koja nam je bila potrebna jer je na tom području bila velika praznina. Šteta što nisu bile prihvaćene sve primjedbe recenzenata, ili bar one gdje se radi o materijalnim greškama. Dalo bi se još govoriti o dijelovima gdje se sažimlje i prosuđuje na osnovi prije rečenoga. Ali Raguž i nije išao svagdje za tim da izvede zaključke koje dopušta doneseni materijal. On ostavlja drugima. Dao im je dobra polazišta. Svakom čitatelju bit će jasno da je unutar korica mnogo rada, mnogo novih i korisnih podataka. Nismo, dakako, dobili knjigu koja bi učinila nepotrebnim daljnji rad, jer je ostalo još dosta toga nepoznato što bi nam bilo korisno. No, to je sudbina svakoga znanstvenog rada. Ono što je učinjeno, predstavlja neosporan doprinos znanosti, i svakom novom djelatniku na istom polju posao je uvelike olakšan, a mi vjerujemo da će se svojim radom najbolje znati okoristiti sam autor, jer je posrijedi magistarski rad, a doktorski od njega ne bi trebao biti ni vremenski ni radno dalek. Knjiga bi se, dakako, još više i lakše mogla iskoristiti da je na kraju dodan popis mjesta i osoba koje se spominju.

Knjiga je tiskana uz potporu Poglavarstva grada Senja.

Mirko Raguž, *Scuole elementari di Senj*

Riassunto

Viene recensito il libro di Mirko Raguž sulle scuole elementari a Segna. Nella sua ricerca Raguž risale agli inizi delle istituzioni scolastiche e la prosegue fino ai nostri giorni. Si serve della letteratura e delle fonti finora pubblicati, pero la maggior parte del libro e scritto sul materiale archivistico.